

Petri hálók analízise

dr. Bartha Tamás

dr. Majzik István

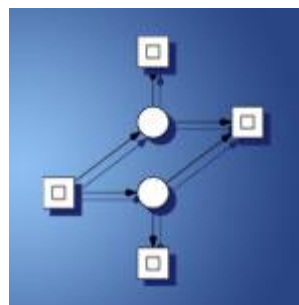
dr. Pataricza András

BME Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

Modellező és analízis eszközök: DNAnet, Snoopy, PetriDotNet

UNIVERSITY OF CAPE TOWN
Department of Computer Science

b.tu

Brandenburgische
Technische Universität
Cottbus

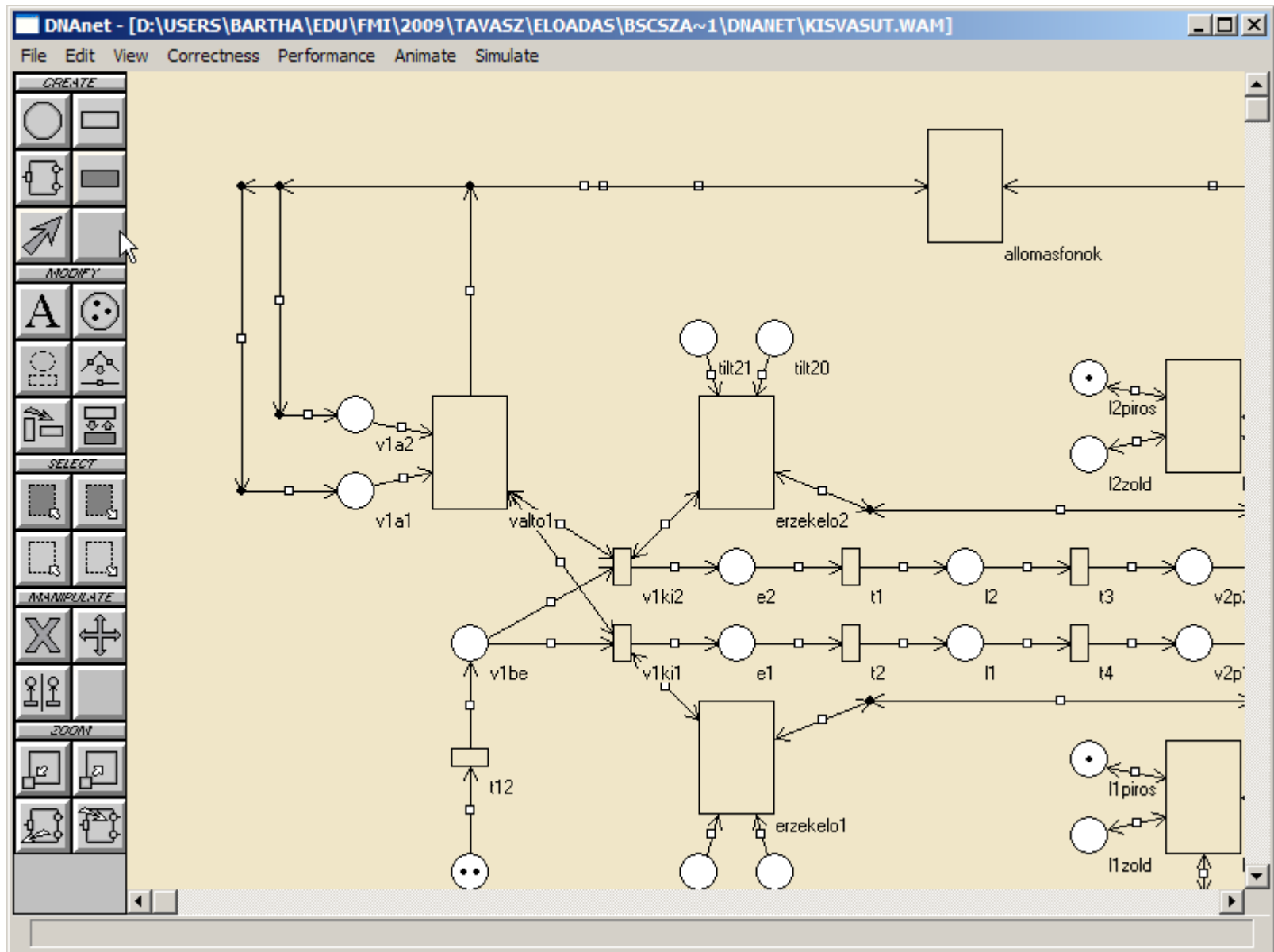
petridotnet
from BME-MIT

A DNAnet modellező program

- Képességei
  - Grafikus szerkesztő (régi Windows)
  - Interaktív animáció (token game)
  - Nem interaktív szimuláció (teljesítmény analízishez)
  - Analízisek: egyes dinamikus és statikus tulajdonságok ellenőrzése
- Előnyei
  - Kicsi, kompakt, gyors, egyszerűen kezelhető
  - Méretéhez képest sokat tud
  - Ingyenes, szabad felhasználású
- Hátránya
  - Stabilitás, új Windowson futtatás problémás

A DNAnet modellező program képe

A DNAnet analízis képességei

Net is bounded.

Deadlock is not possible.

Net is live.

Net has home states.

Coverability graph generation statistics:

108 unique markings

1 strongly connected components

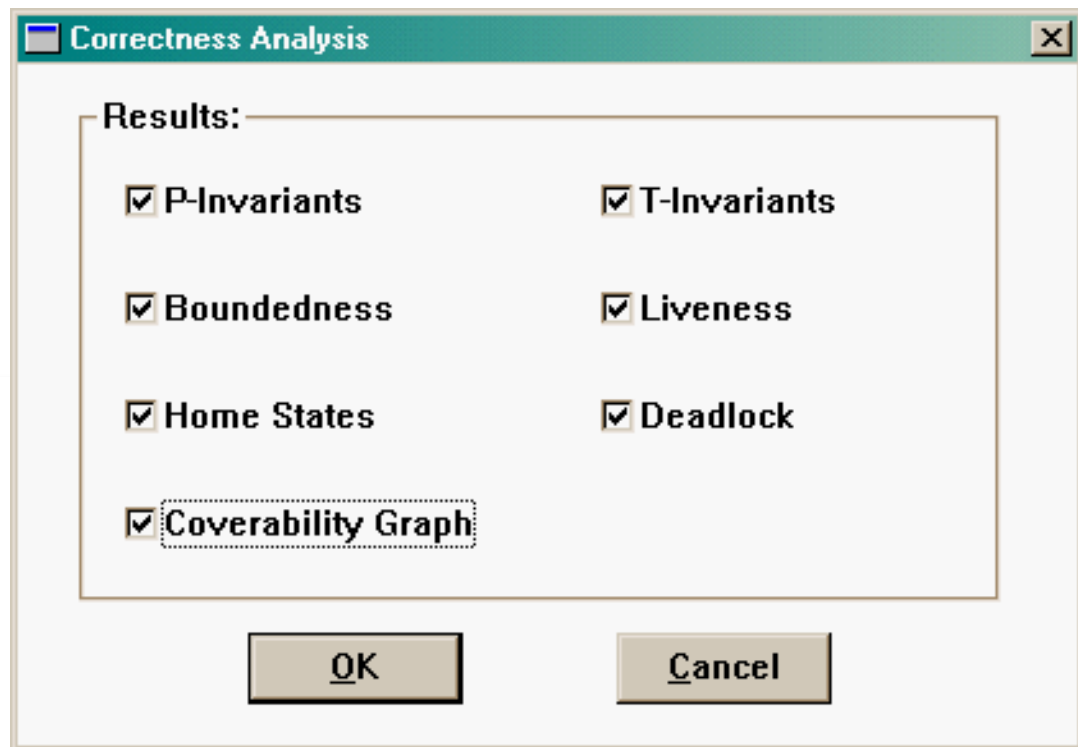
108 hash table entries used

1 was the longest hash list length

1 was the average hash list length

27 was the maximum stack height

3 was the maximum component stack height

A DNAnet invariáns keresése

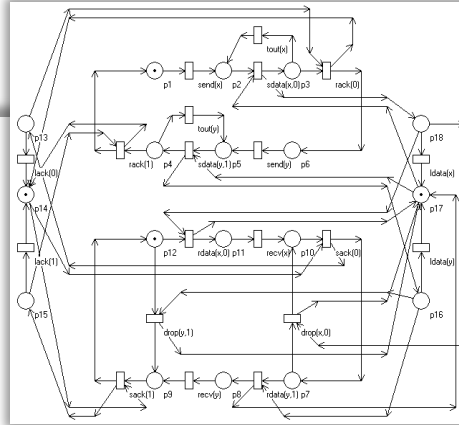
P-invariants:

1	0	0	0	(main.p1)
1	0	0	0	(main.p2)
1	0	0	0	(main.p3)
1	0	0	0	(main.p4)
1	0	0	0	(main.p5)
1	0	0	0	(main.p6)
0	1	0	0	(main.p7)
0	1	0	0	(main.p8)
0	1	0	0	(main.p9)
0	1	0	0	(main.p10)
0	1	0	0	(main.p11)
0	1	0	0	(main.p12)
0	0	1	0	(main.p13)
0	0	1	0	(main.p14)
0	0	1	0	(main.p15)
0	0	0	1	(main.p16)
0	0	0	1	(main.p17)
0	0	0	1	(main.p18)

ie.

$M(\text{main.p1}) + M(\text{main.p2}) + M(\text{main.p3}) + M(\text{main.p4}) + M(\text{main.p5}) + M(\text{main.p6})$
 $M(\text{main.p7}) + M(\text{main.p8}) + M(\text{main.p9}) + M(\text{main.p10}) + M(\text{main.p11}) + M(\text{main.p12})$
 $M(\text{main.p13}) + M(\text{main.p14}) + M(\text{main.p15})$
 $M(\text{main.p16}) + M(\text{main.p17}) + M(\text{main.p18})$

All places are covered by P-invariants.

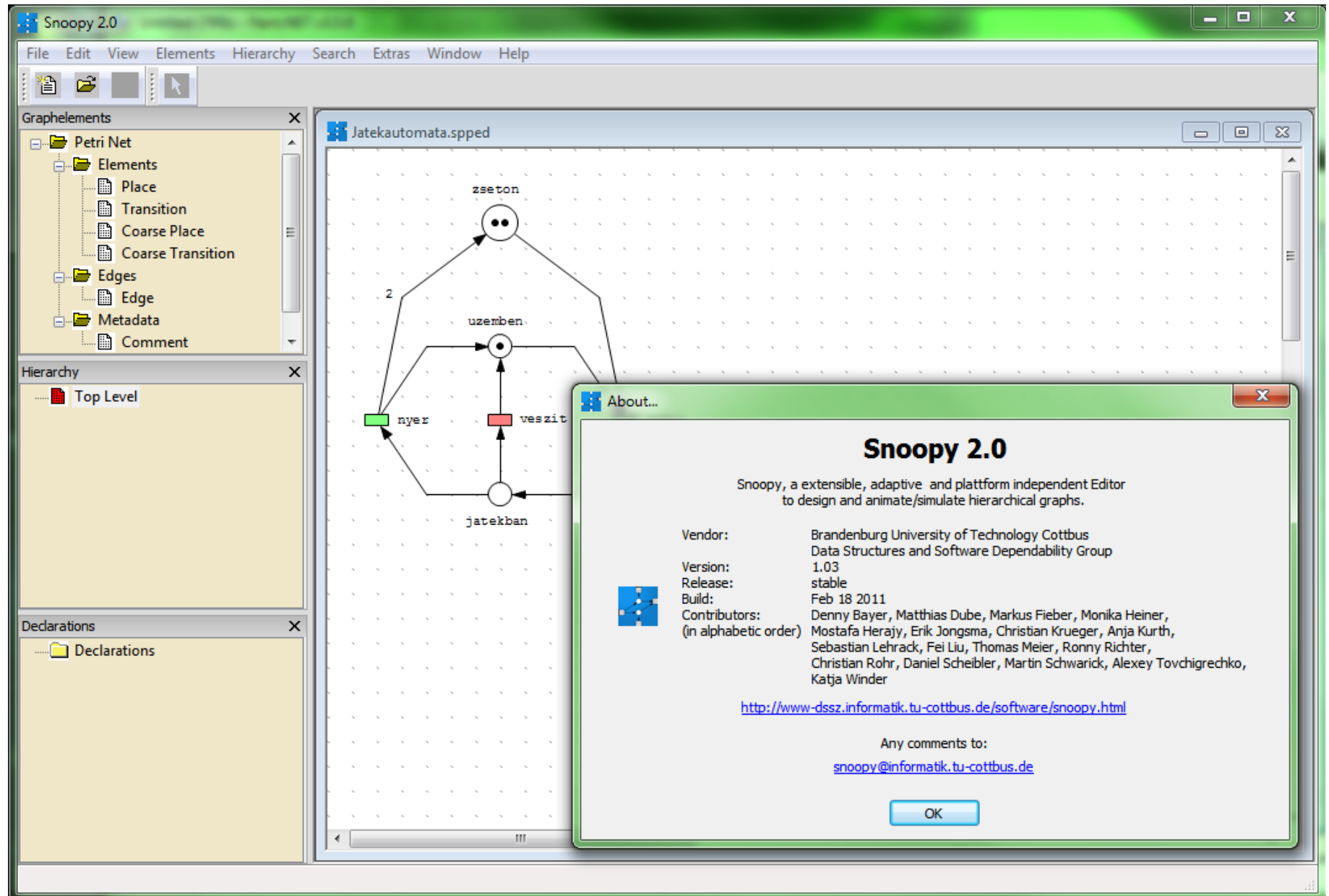
T invariants:

1	0	0	0	0	1	(main.send(x))
1	0	1	1	1	0	(main.sdata(x,0))
1	0	0	0	0	0	(main.rack(0))
1	0	0	0	0	0	(main.send(y))
1	1	0	0	1	1	(main.sdata(y,1))
1	0	0	0	0	0	(main.rack(1))
0	0	1	1	1	0	(main.tout(x))
0	1	0	0	1	1	(main.tout(y))
1	0	0	0	1	1	(main.sack(1))
1	0	0	0	1	0	(main.recv(y))
1	0	0	0	1	0	(main.rdata(y,1))
1	0	0	1	1	0	(main.sack(0))
1	0	0	0	1	0	(main.recv(x))
1	0	0	0	1	0	(main.rdata(x,0))
0	0	0	1	1	0	(main.lack(0))
0	0	0	0	1	1	(main.lack(1))
0	1	0	0	0	0	(main.ldata(y))
0	0	1	0	0	0	(main.ldata(x))
0	0	0	1	0	0	(main.drop(x,0))
0	0	0	0	0	1	(main.drop(y,1))

A Snoopy modellező program

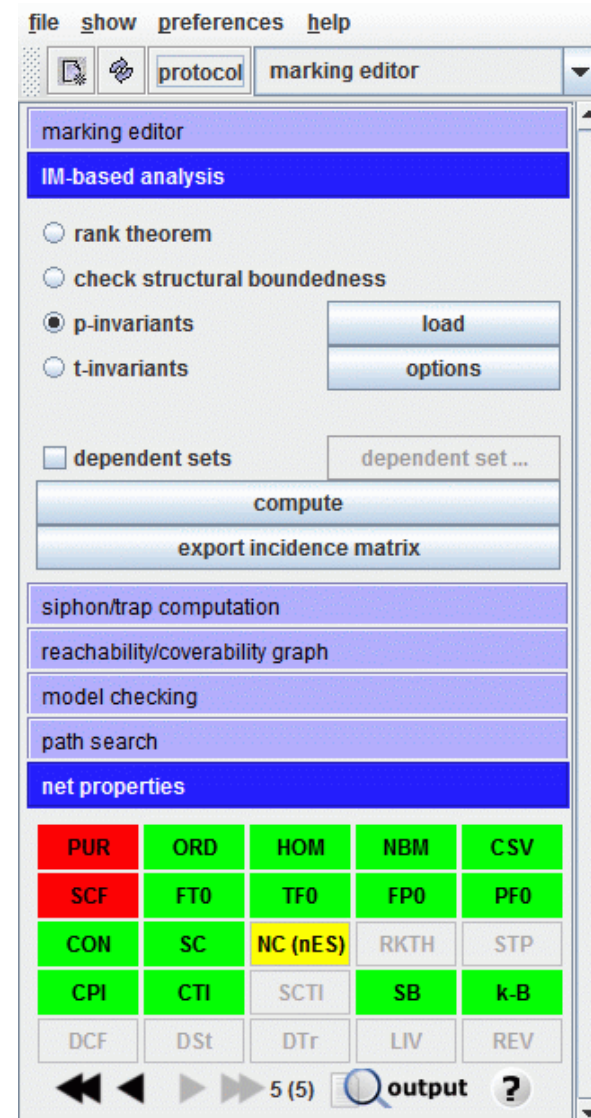
- Snoopy (Windows, Linux)
  - Grafikus szerkesztő + token game (animált)
  - Egyszerűen kezelhető
  - Kényelmi funkciók: copy / paste, undo / redo
  - **Kiterjesztések**: tiltó él, olvasó él, reset él, egyenlőség él
  - Számos háló típus, többek között **színezett háló** is
  - Támogatja **hierarchikus** Petri hálók készítését
  - Elemek színezése, méretezése, élsúlyok kijelzése
  - On-line help
  - Külső analízis eszköz: Charlie (Java)

A Snoopy modellező program képe

Analízis eszközök Snoopy-hoz

- Charlie (Java)
  - Dinamikus tulajdonságok, elérhetőség
  - Strukturális tulajdonságok, invariánsok
  - Explicit CTL és LTL modellellenőrző
- INA (Windows, Linux)
  - Szöveges felületű **parancssori** program
  - Token game (szöveges)
  - Invariáns analízis, elérhetőségi gráf generálás
  - Strukturális tulajdonságok ellenőrzése
  - Szimulációs képességei nincsenek

A PetriDotNet modellező program

- Képességei
  - Grafikus szerkesztő + token game + szimuláció
  - Egyszerűen kezelhető, sok kényelmi funkció
  - **Kiterjesztések**: tiltó él, időzítés, színezett háló
  - Támogatja **hierarchikus** Petri hálók készítését
  - Kiegészítő modulokkal bővíthető, pl. **analízis modulok**
  - Dinamikus tulajdonságok, **CTL modellellenőrző**
  - Elemek színezése, elforgatása, élsúlyok kijelzése
  - Szabványos PNML fájlformátum, van hozzá INA kimenet
- BME MIT fejlesztés: petridotnet.inf.mit.bme.hu

A Petri.NET modellező program képe

The screenshot displays the PetriDotNet software interface, titled "PetriDotNet - [Jatekautomata]". The main window shows a Petri net diagram with the following components:

- Places:** "zseton" (top), "nyer" (left, green), "jatekban" (bottom), "uzemben" (center), "veszit" (center, red), and "indul" (right, grey).
- Transitions:** "2" (left, yellow), "1" (center, white), and "3" (right, white).
- Edges:** Directed edges connect the places and transitions, forming a cycle.

The interface includes a menu bar (File, Edit, View, Insert, Mode, Tools, Add-in, Window, Help), a toolbar, and a left sidebar with a "Toolbox" (containing Select, Place, Transition, Edge, Token, and Other elements) and a "Properties" panel. The "Properties" panel shows the "Identity" of the selected element, with "Id" set to "n1" and "Name" set to "Net 1".

An "About PetriDotNet" dialog box is open in the foreground, displaying the following information:

- petridotnet** from BME-MIT
- Version 1.3.4098.34586
- Petri Net Editor by Dániel Darvas, 2009-2011 at BME-MIT (BUTE DMIS)
- based on Petri.NET 1.0 by Bertalan Szilvási (advisor: Gábor Huszerl), 2008
- Advisors: András Vörös (BME-MIT), dr. Tamás Bartha (BME-MIT)
- Contact us at <http://petridotnet.inf.mit.bme.hu/> or petridotnet@inf.mit.bme.hu.

The dialog box also features a logo for "MŰEGYETEM 1782" and a footer with "Send error feedback" and "OK" buttons.

A PetriDotNet analízis képességei

A(z) AlterBit háló tulajdonságai

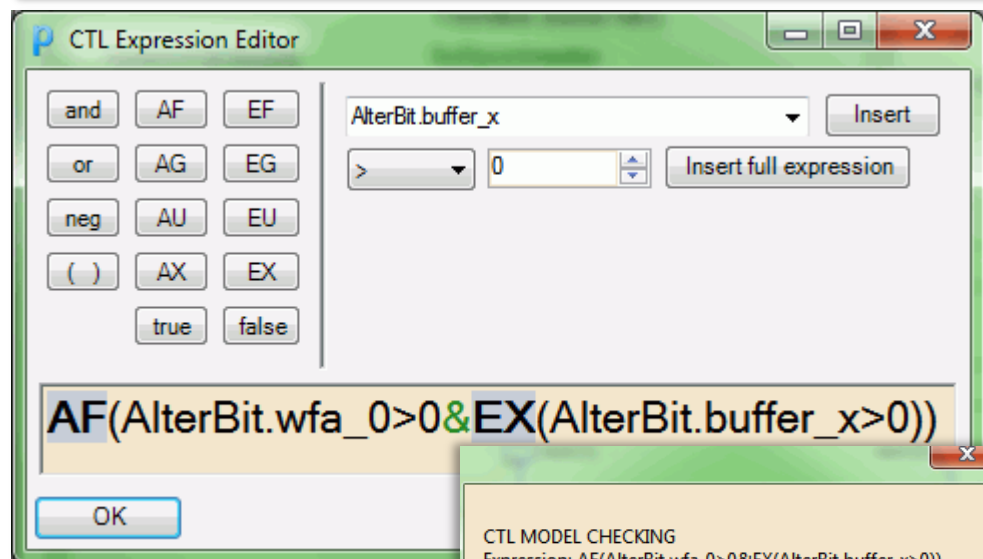
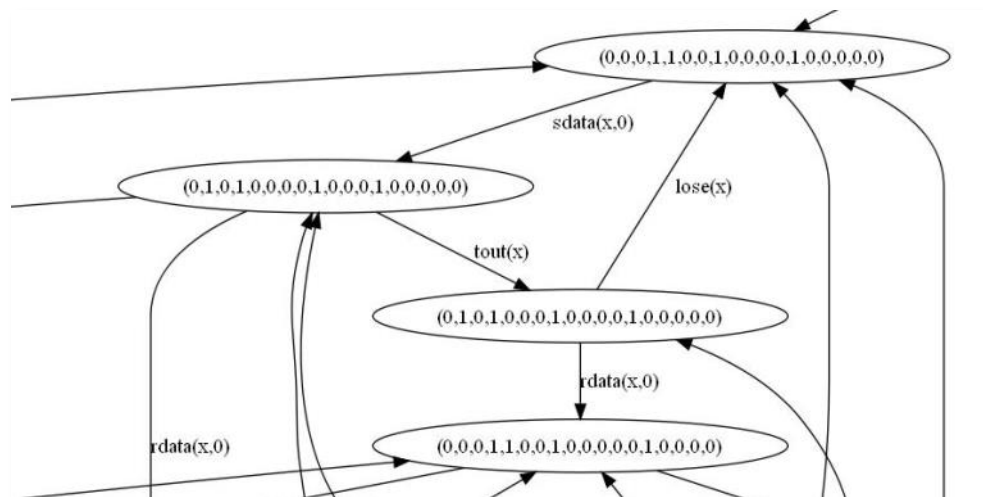
Dinamikus tulajdonságok

Állapotok száma: 108
Korlátosság: **korlátos**
1-korlátos (biztos háló)
Holtpontmentesség: **holtpontmentes**
Megfordíthatóság: **megfordítható**
Perszisztencia: **nem perzisztens**

Strukturális tulajdonságok

Legszűkebb osztály: Petri-háló
Tisztaság: **nem tiszta (van hurokél)**

[Elérhetőség vizsgálata:](#) [CTL-kifejezés vizsgálata:](#)
[Elérhetőségi gráf mentése:](#) [Szomszédossági mátrix mentése:](#)
[T-invariánsok keresése:](#) [P-invariánsok keresése:](#)
[Helyek tokenkorlátjainak kiírása:](#)

CTL MODEL CHECKING
Expression: AF(AlterBit.wfa_0>0&EX(AlterBit.buffer_x>0))
Model: AlterBit
Result: True
Runtime: 0,01 s

OK

A PetriDotNet invariáns analízis

The screenshot displays the PetriDotNet application interface with several windows open for invariant analysis.

Háló tulajdonságai (Network Properties) window:

- ShowInvariants** sub-window: Shows a dropdown menu with the expression `{lose(x), sdata(x,0), tout(x)}` and a **Show** button.
- ShowInvariants** sub-window: Shows a dropdown menu with the expression `{ack_0, ack_1, empty(ack)}` and a **Show** button.
- P-Invariants** sub-window: Displays the list of P-Invariants calculated by the Martinez-Silva algorithm. The calculation finished in 0,00 ms. (places=18, transitions=22). The list of invariants is:
  - `{ack_0, ack_1, empty(ack)}`
  - `{data_x, empty(data), data_y}`
  - `{rts_x, queue_x, wfa_0, rts_y, wfa_1, queue_y}`
  - `{wait_0, buffer_x, ok_x, ok_y, buffer_y, wait_1}`An **OK** button is at the bottom.

T-Invariants window: Displays the list of T-Invariants calculated by the Martinez-Silva algorithm. The calculation finished in 15,60 ms. (places=18, transitions=22). The list of invariants is:

```
{lose(x), sdata(x,0), tout(x)}
{lose(y), sdata(y,1), tout(y)}
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}
{lose(1), sdata(y,1), tout(y), drop(y), sack(1)}
{drop(1), sdata(y,1), tout(y), drop(y), sack(1)}
{lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}
{lose(0), sdata(x,0), tout(x), sack(0), drop(x)}
{sdata(x,0), tout(x), drop(0), sack(0), drop(x)}
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}
{lose(x), lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(0), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(0), rdata(x,0), proc(x), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(x), lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}
{lose(x), lose(1), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), rdata(x,0),
```

An **OK** button is at the bottom.

Struktúra (Structure) window:

- Legszűkebb** (Narrowest):
- Tisztaság** (Cleanliness):

[Elérhetőség](#) (Reachability): [Elérhetőség grafikus mentése](#) (Reachability graph saving), [Szomszédsági mátrix mentése](#) (Neighborhood matrix saving), [T-invariánsok keresése](#) (T-invariants search), [P-invariánsok keresése](#) (P-invariants search), [Helyek tokenkorlátjainak kiírása](#) (Places token bounds output).

Példa modell:
Az alternáló bit protokoll

A modellezési feladat

Alternating Bit Protocol

- Átviteli protokoll veszteséges csatornához
  - Üzenet **elveszhet** (véges számú alkalommal)
  - Üzenet tartalma nem változhat
- Cél: a protokoll biztosítsa, hogy minden üzenet (véges számú próbálkozással) eljusson a vevőhöz

Küldő folyamat

- A küldő az üzenetekhez egy ellenőrző bitet kapcsol
- Az üzenetek megérkezését a vevőtől nyugta jelzi, ugyanazzal az ellenőrző bittel
- Ha a küldött üzenethez csatolt bit **b**, akkor
  - Ha az üzenet elvész, a küldőnél időtúllepés történik a nyugtára várakozva → újraküldi az üzenetet
  - Ha a küldő **b** bittel ellátott nyugtát kap (ilyet várt), akkor a következő üzenethez $\neg b$ bitet csatol
  - Ha a küldő $\neg b$ bittel ellátott nyugtát kap (nem ilyet várt), akkor egyszerűen eldobja (majd időtúllepés lesz a **b** bites nyugta hiánya miatt → újraküldés)

Fogadó folyamat

- Az üzenet vételét nyugtázza a kapott ellenőrző bit visszaküldésével
- Ha **b** ellenőrző bittel jelölt üzenetet kap valamint ezt a **b** bit visszaküldésével nyugtázza, akkor
  - Ha a következő üzenetben az ellenőrző bit értéke $\neg \mathbf{b}$ (helyesen), akkor az új üzenetet is feldolgozza és a $\neg \mathbf{b}$ bit visszaküldésével nyugtázza
  - Ha a következő üzenetben az ellenőrző bit értéke **b** (azaz nem megfelelő), akkor az üzenetet eldobja, de **b** nyugtát küld (mondván, hogy bizonyára újraküldés történt a nyugta hiánya miatt)

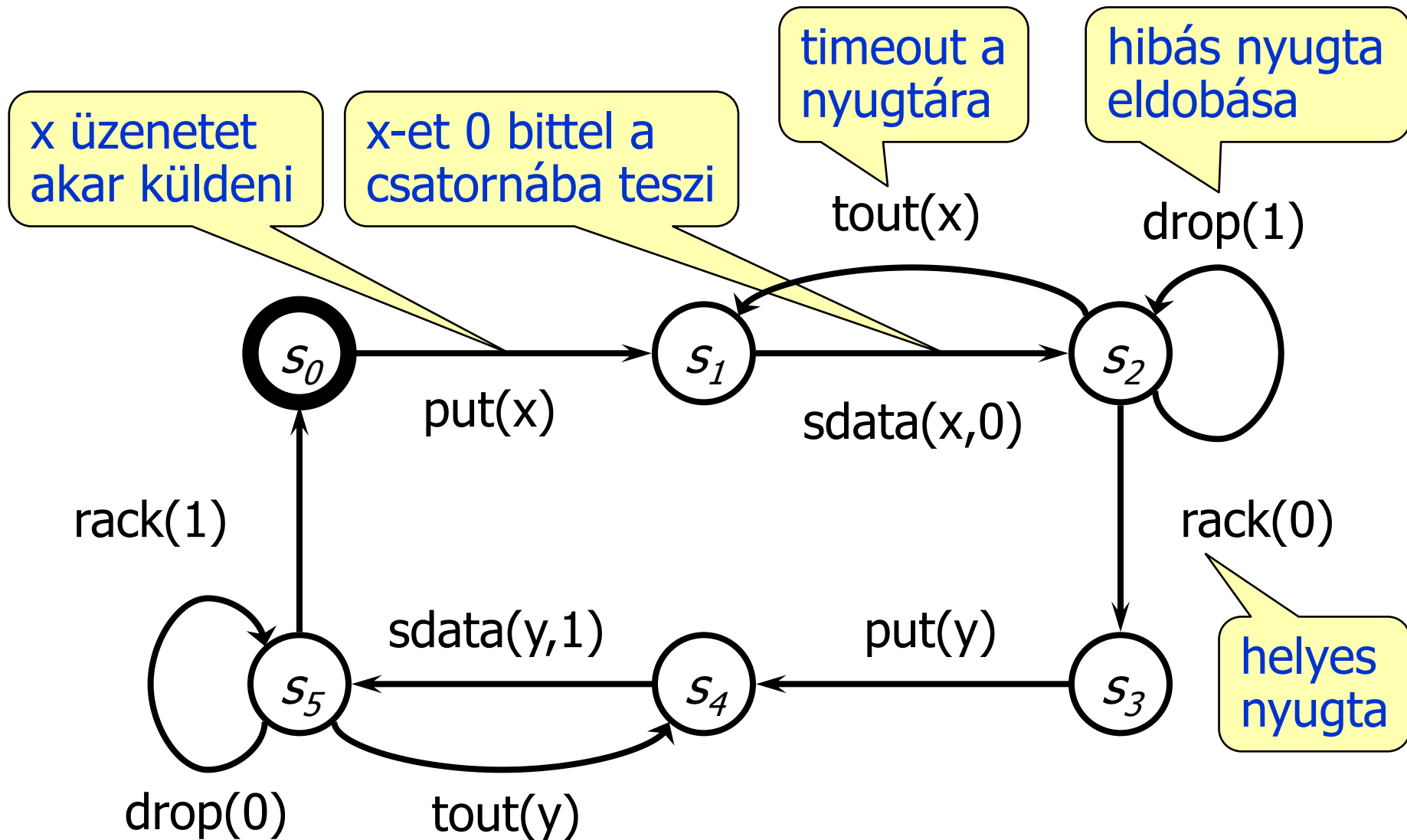
A modellalkotás lépései

1. A feladat felbontása folyamatokra és erőforrásokra
2. Folyamatok állapotainak meghatározása
3. Erőforrások állapotainak meghatározása
4. Állapot alapú modellekből Petri-háló modell készítése
5. Folyamatok és erőforrások modelljeinek integrálása
  - Folyamat lépése módosítja az erőforrás állapotát
  - Erőforrás állapota feltétel egy folyamat lépéséhez
6. Integrált modell helyességének ellenőrzése
7. Modell felhasználása a feladat megoldására

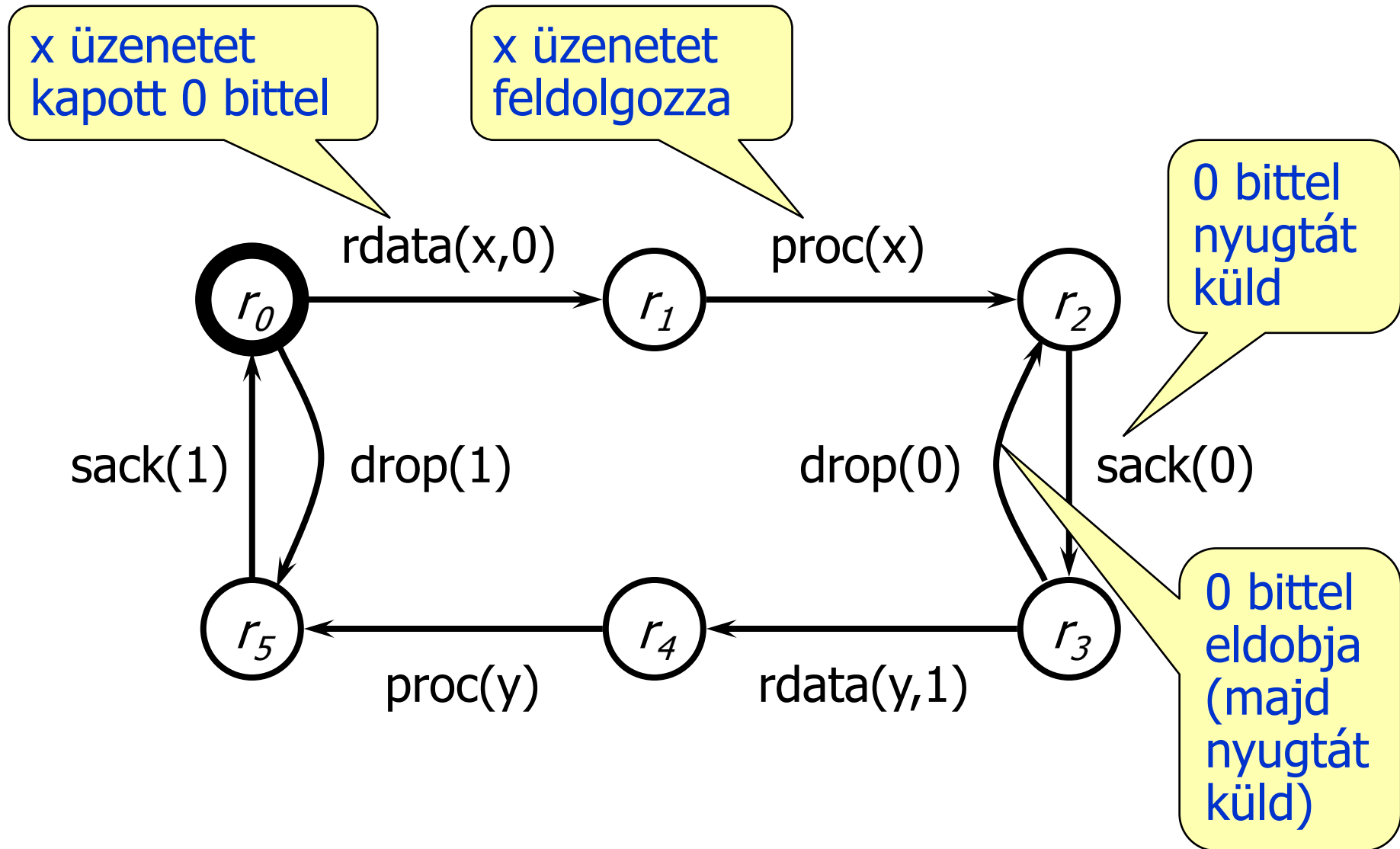
Komponensek és állapotaik

- Komponensek (alrendszerek)
  - Folyamatok: küldő folyamat, fogadó folyamat
  - Erőforrások: adat csatorna, nyugtázó csatorna
- Minden komponens saját állapottal rendelkezik
  - Állapotgráf: állapotok körökkel, események nyilakkal
- Azonos események egy időben mennek végbe: szinkronizáció

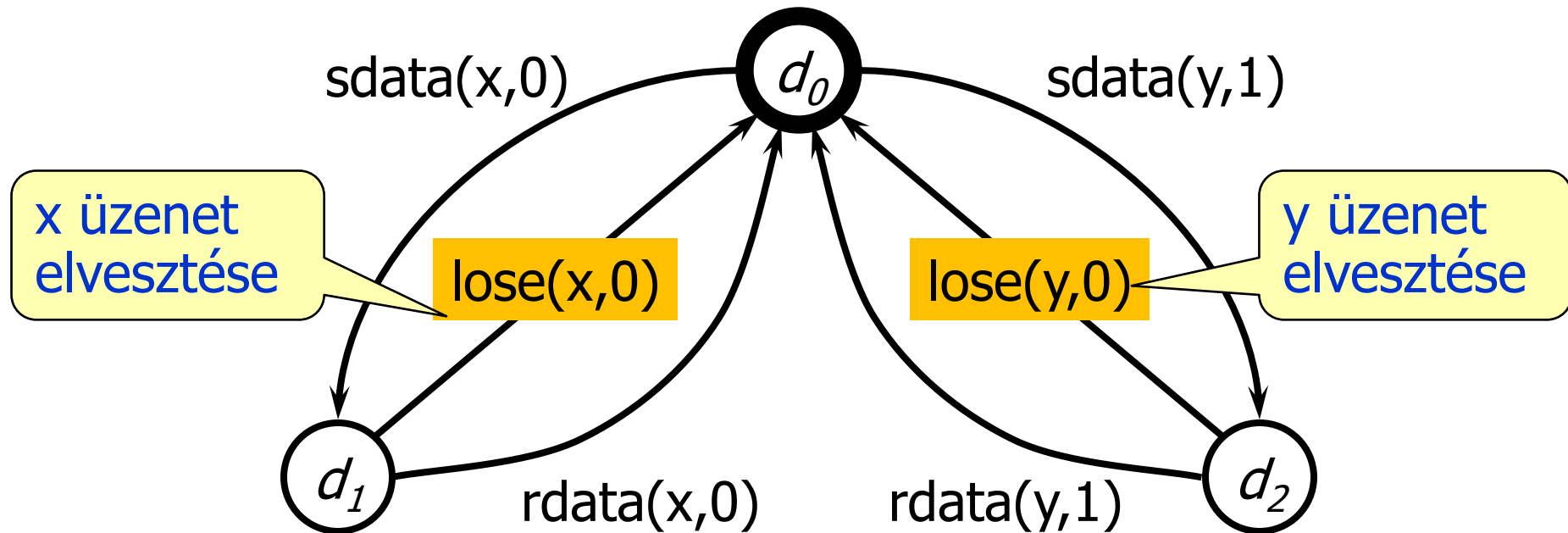
Küldő folyamat állapotgráfja

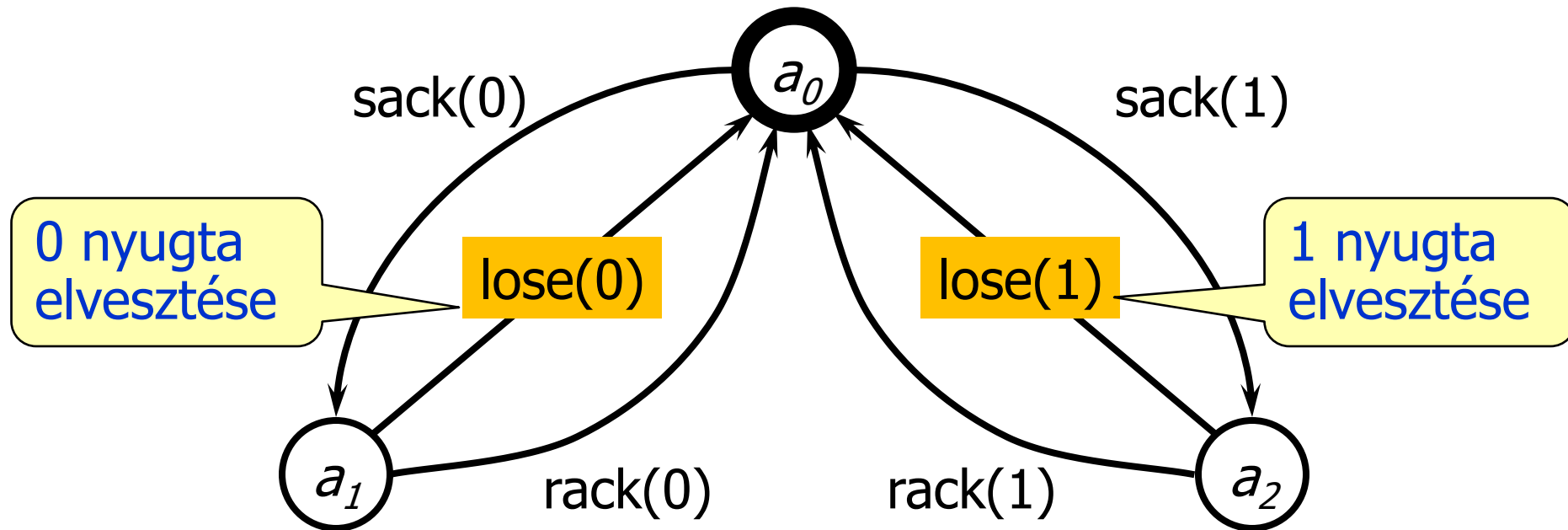
Fogadó folyamat állapotgráfja

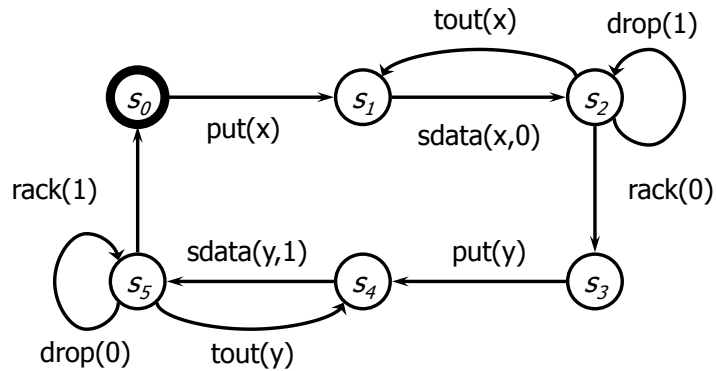
Adat csatorna állapotgráfja

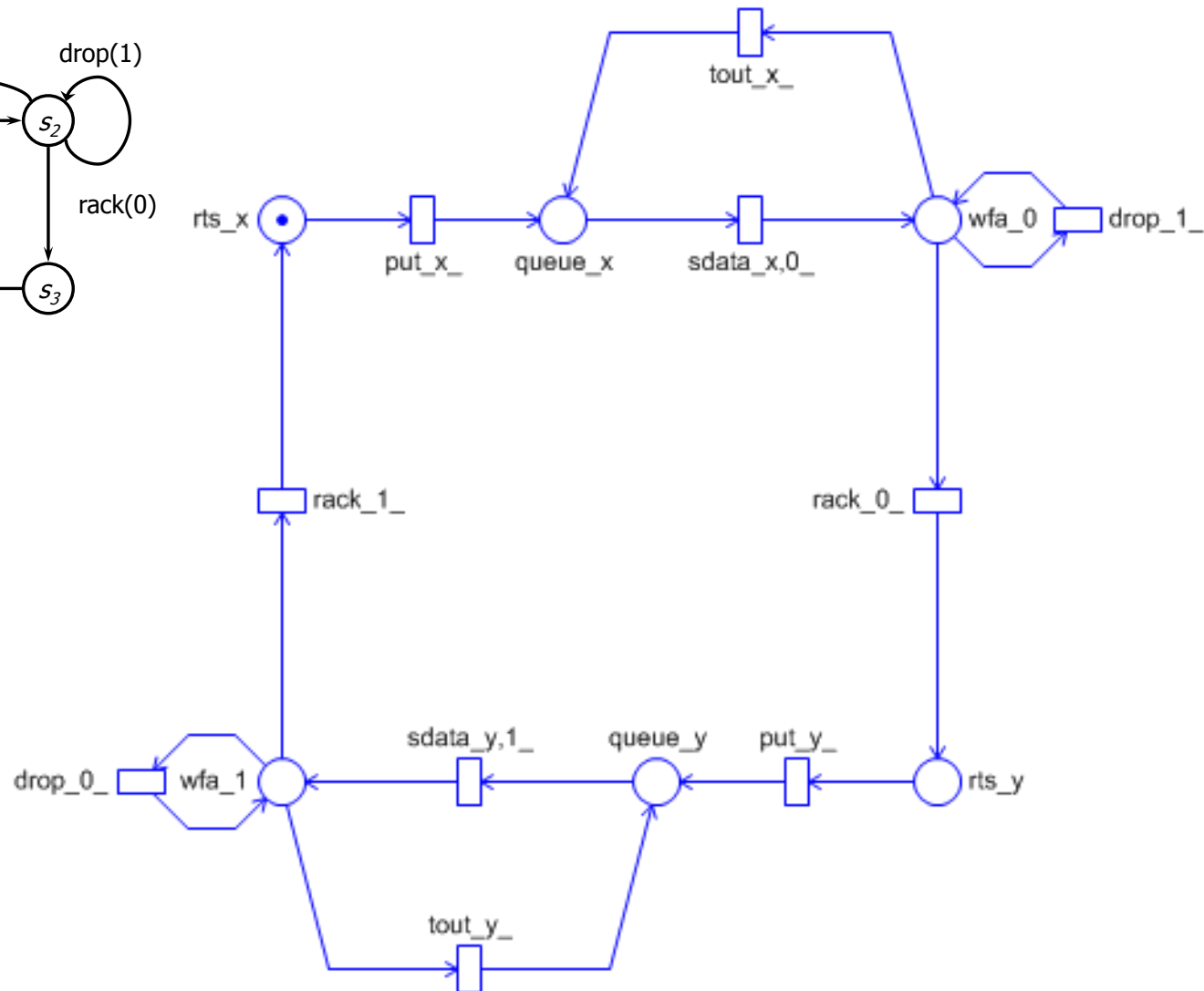
Nyugtázó csatorna állapotgráfja

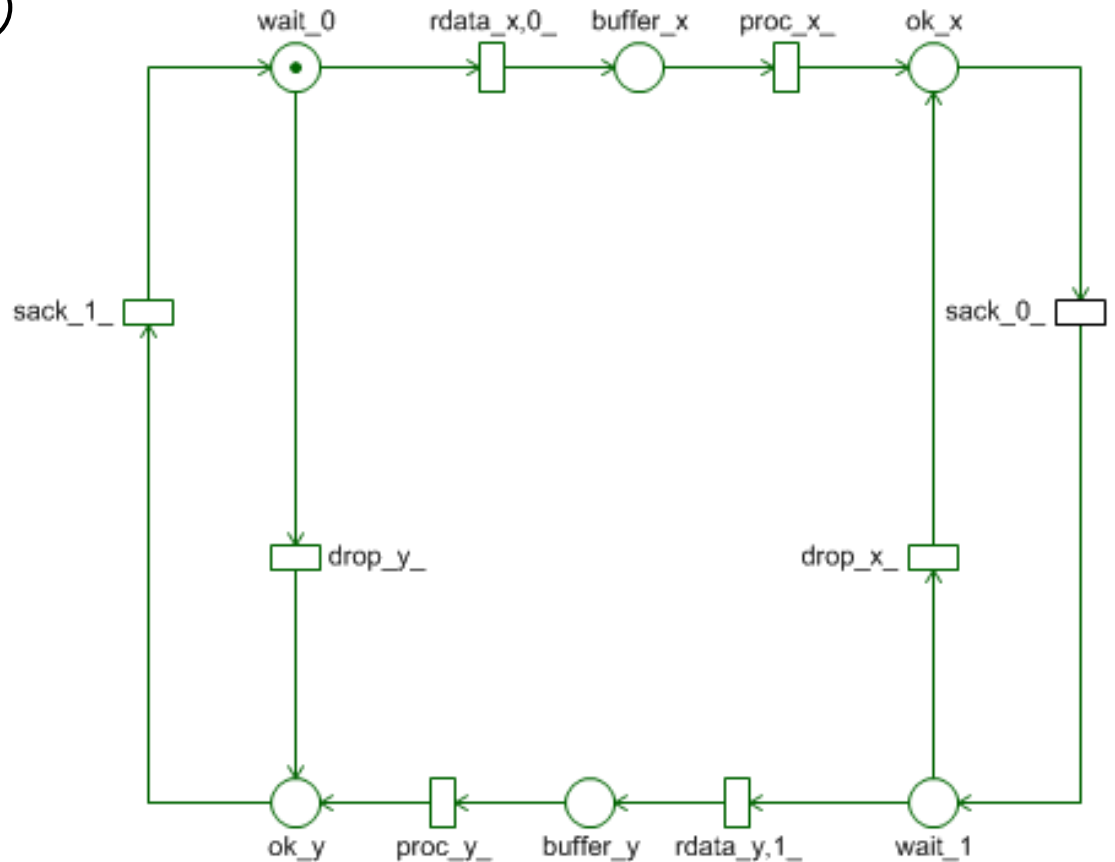
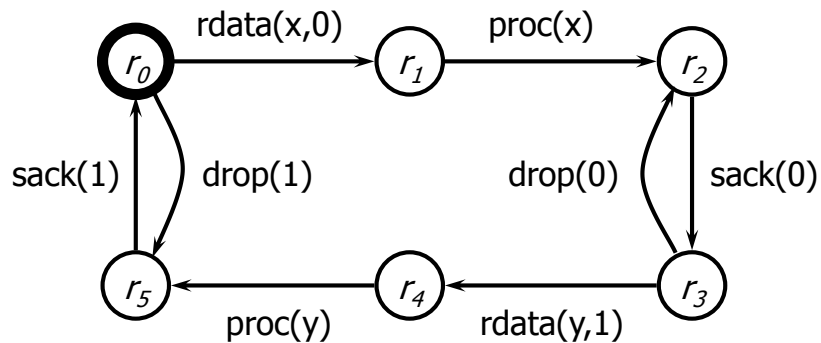
Küldő folyamat Petri háló modellje

Zárójelek
helyett ' ' van
a modellben

Fogadó folyamat Petri háló modellje

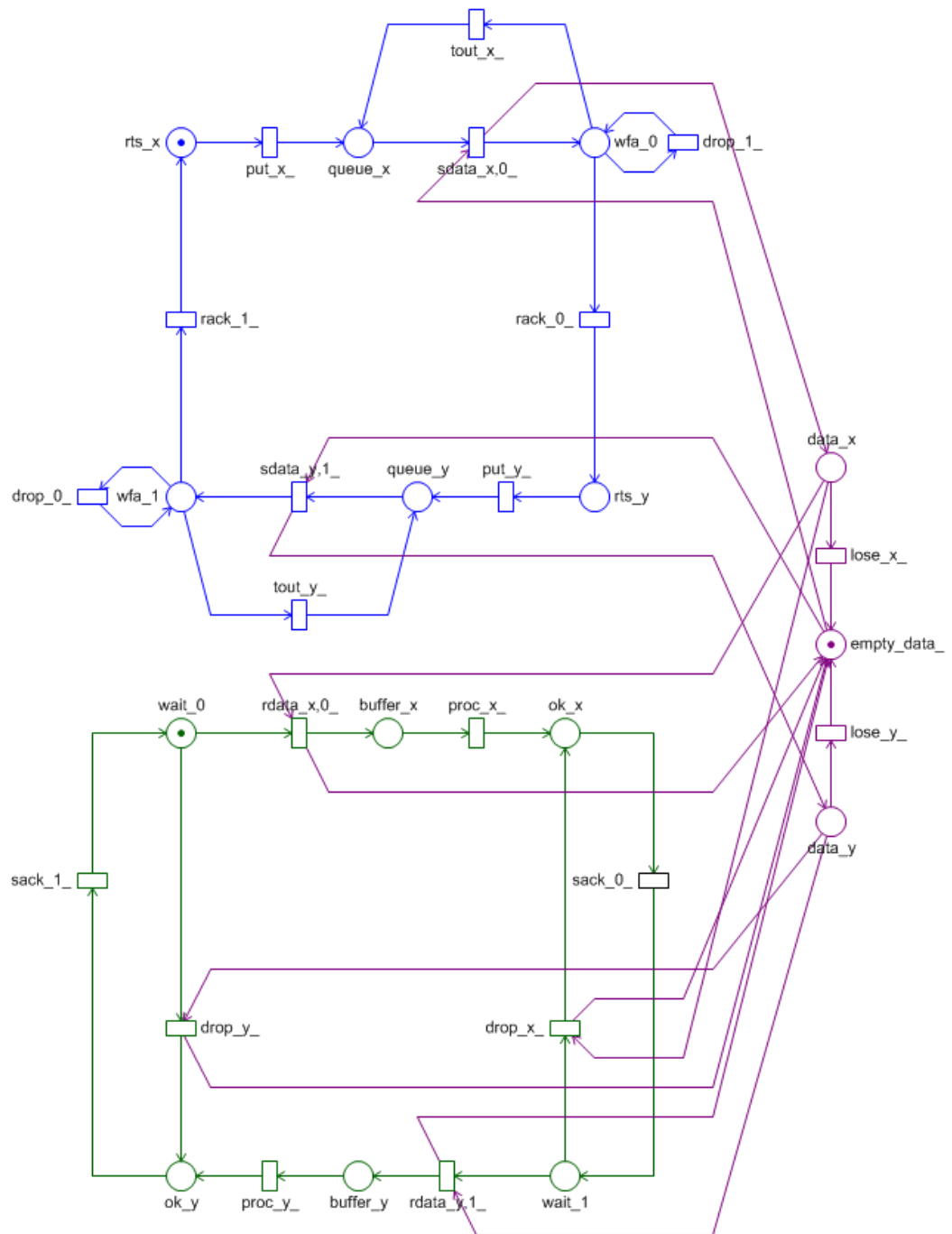
Adat csatorna és adatátvitel

Adat csatorna állapotának módosítása (élekkel bekötve a küldőtől illetve fogadótól):

- sdata()
- rdata()
- drop()

Üzenetvesztés:

- lose()

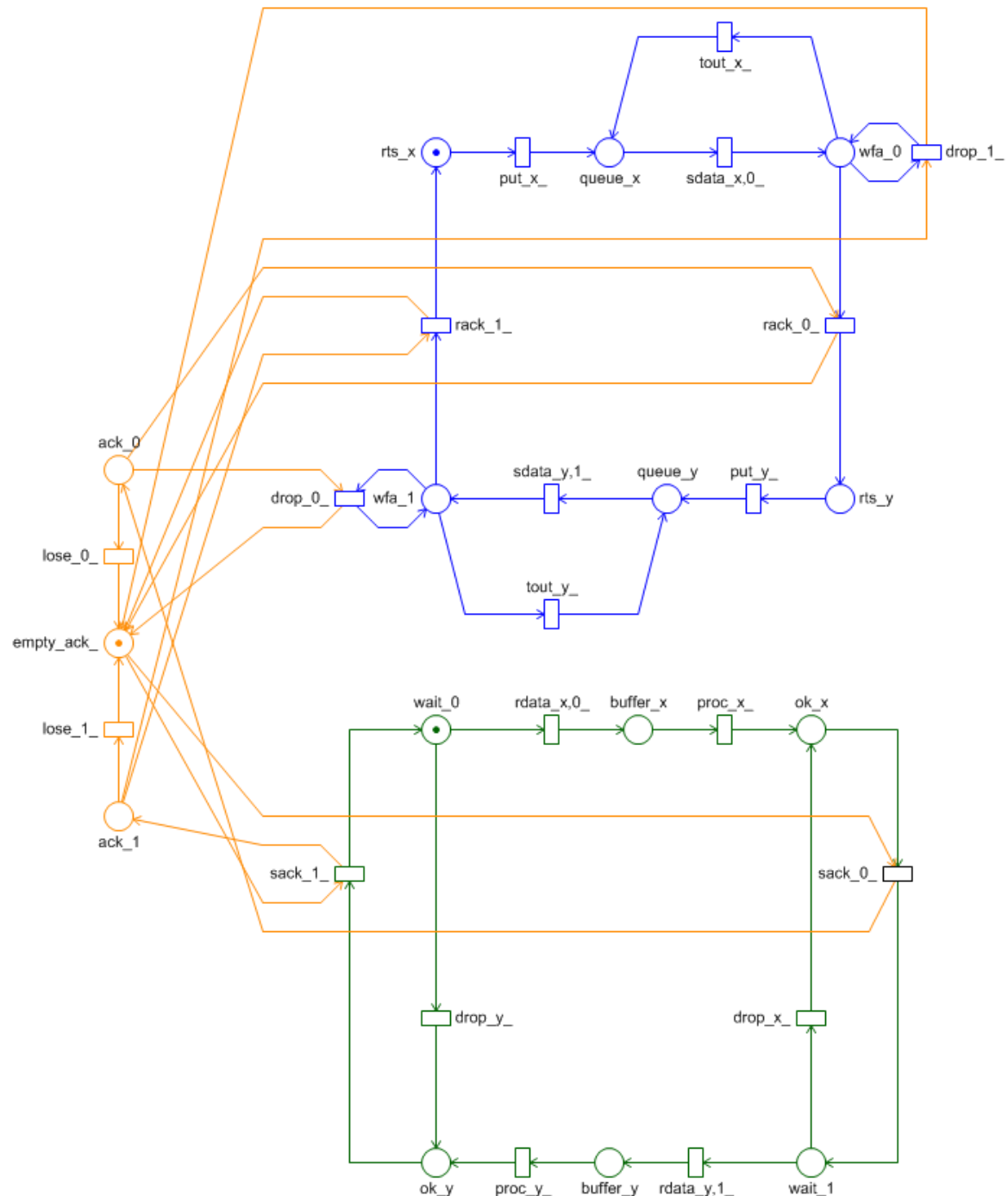
Nyugtázó csatorna és nyugtázás

Nyugtázó csatorna állapotának módosítása (élekkel bekötve a küldőtől illetve fogadótól):

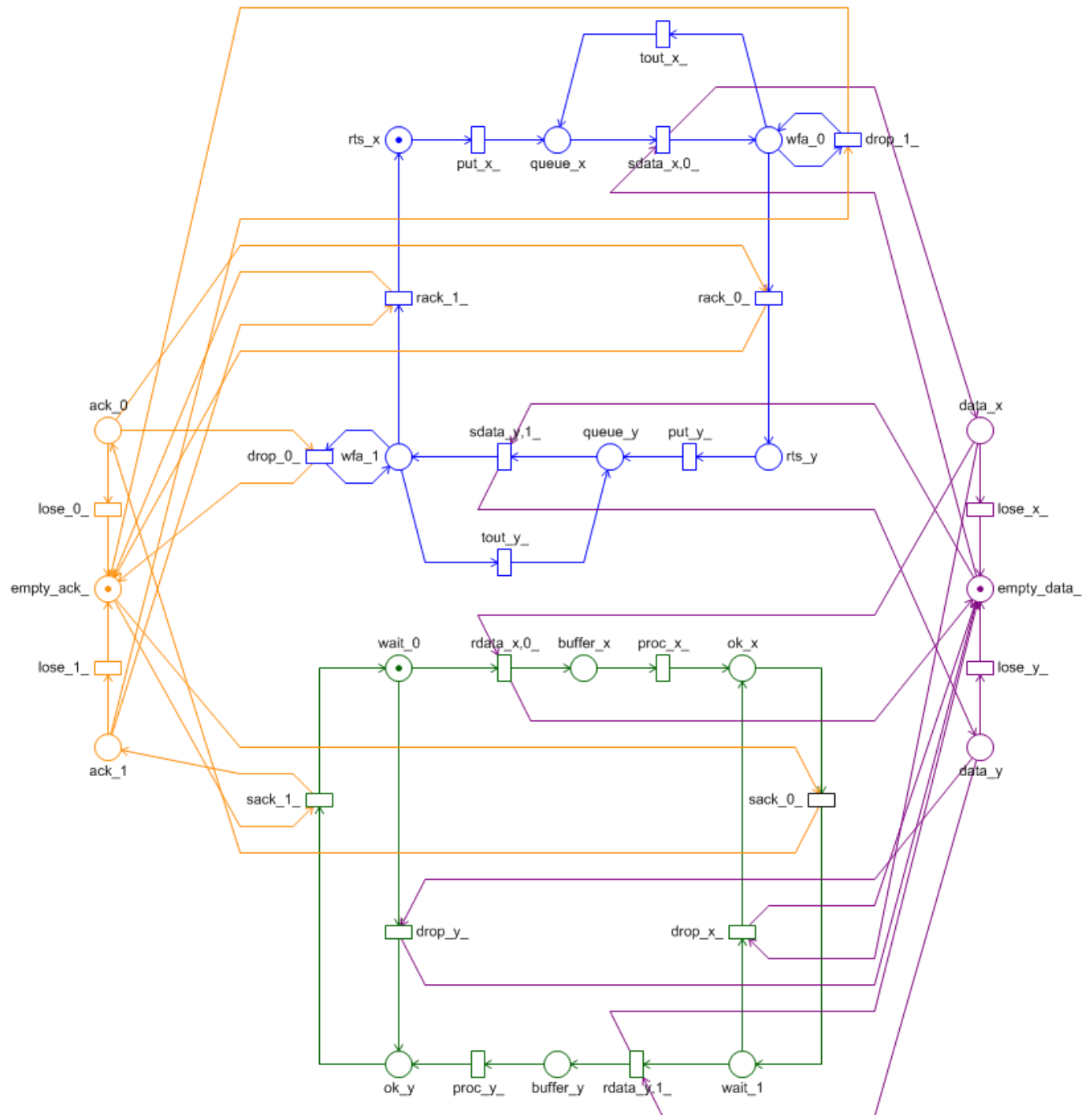
- sack()
- rack()
- drop()

Üzenetvesztés:

- lose()

Teljes modell

A példa modell analízise

DNAnet: A modell dinamikus tulajdonságai

Net is bounded.

Deadlock is not possible.

Net is live.

Net has home states.

Coverability graph generation statistics:

108 unique markings

1 strongly connected components

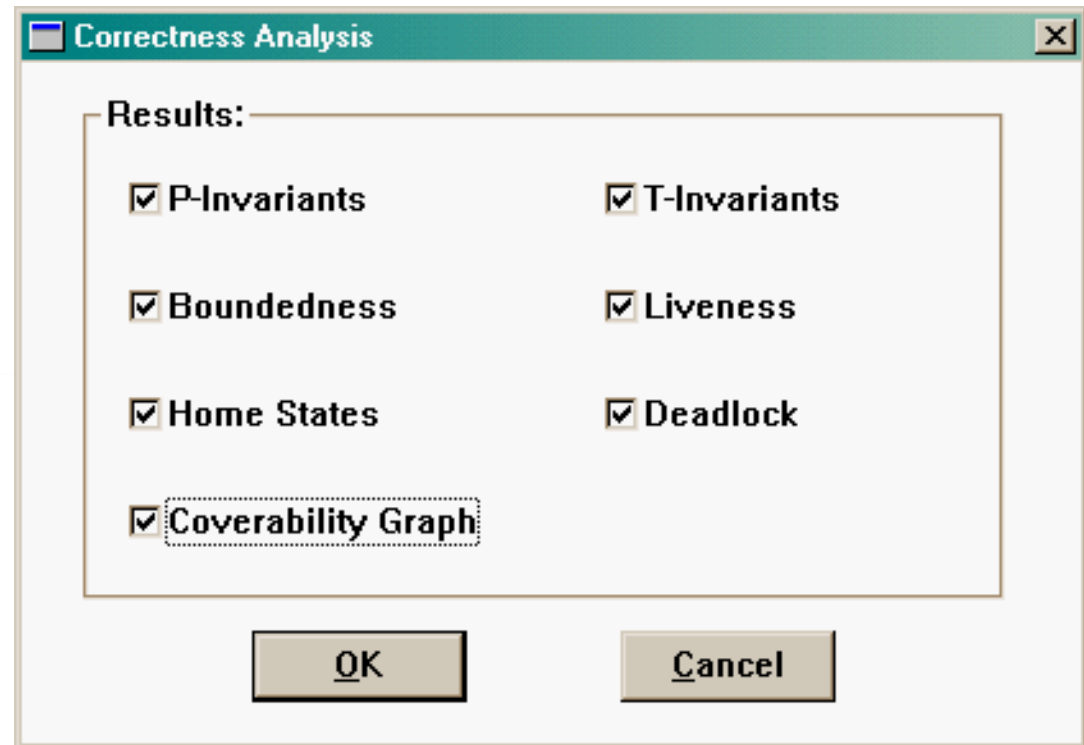
108 hash table entries used

1 was the longest hash list length

1 was the average hash list length

27 was the maximum stack height

3 was the maximum component stack height

PetriDotNet: A modell dinamikus tulajdonságai

A(z) AlterBit háló tulajdonságai

Dinamikus tulajdonságok

Állapotok száma:	108
Korlátosság:	korlátos 1-korlátos (biztos háló)
Holtpontmentesség:	holtpontmentes
Megfordíthatóság:	megfordítható
Perszisztencia:	nem perzisztens

Strukturális tulajdonságok

Legszűkebb osztály:	Petri-háló
Tisztaság:	nem tiszta (van hurokél)

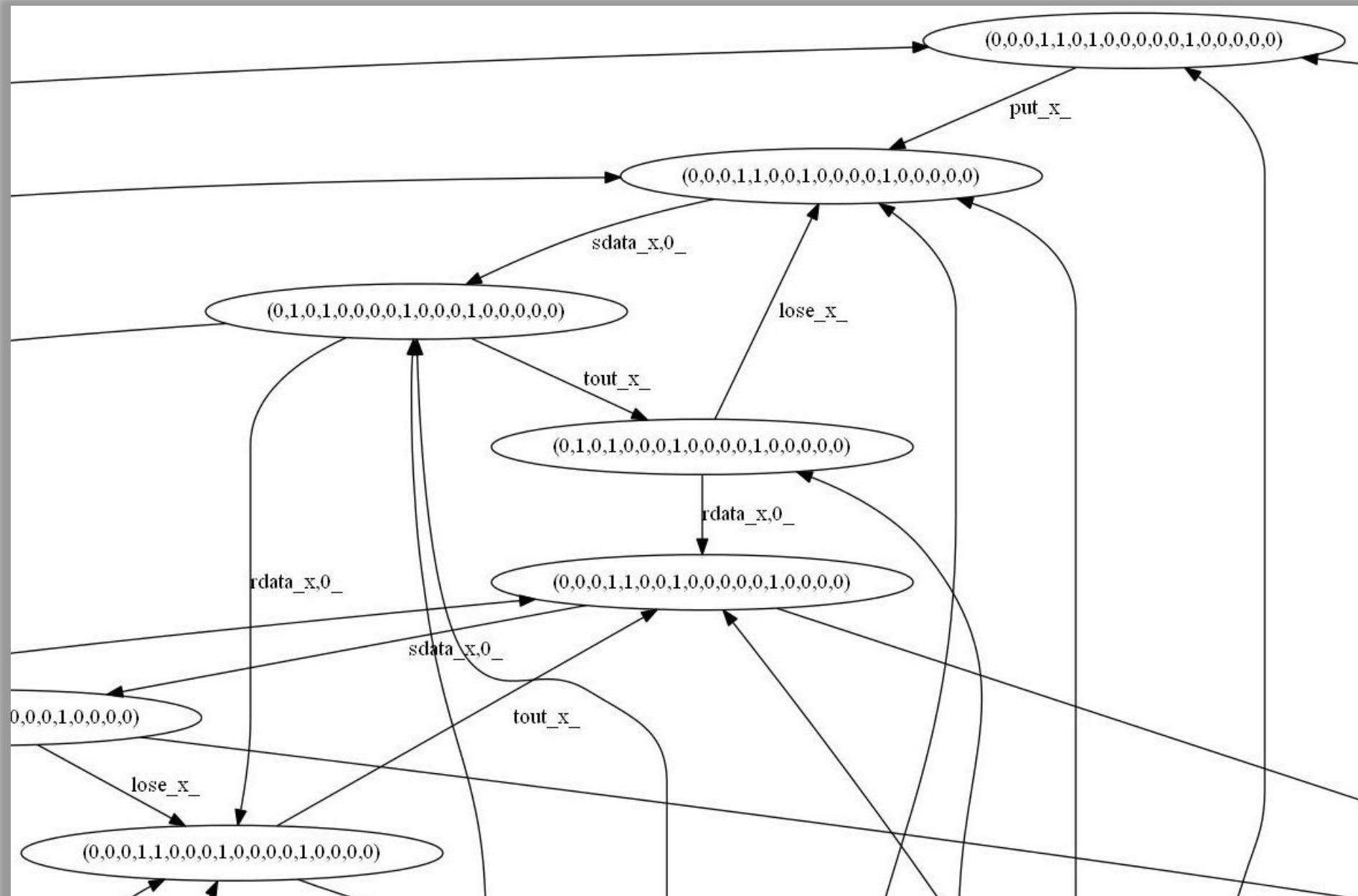
[Elérhetőség vizsgálata:](#) [CTL-kifejezés vizsgálata:](#)

[Elérhetőségi gráf mentése:](#) [Szomszédossági mátrix mentése:](#)

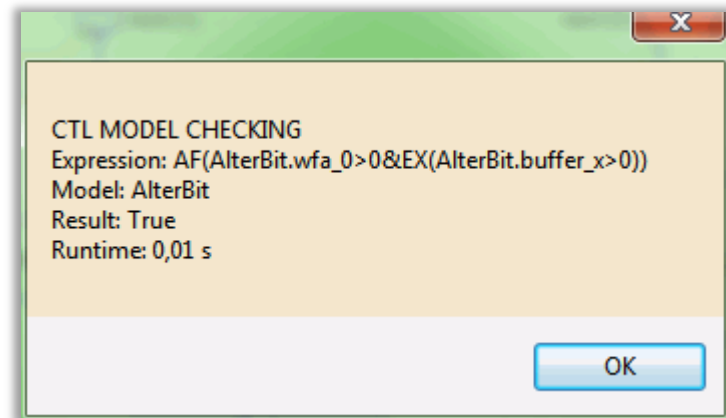
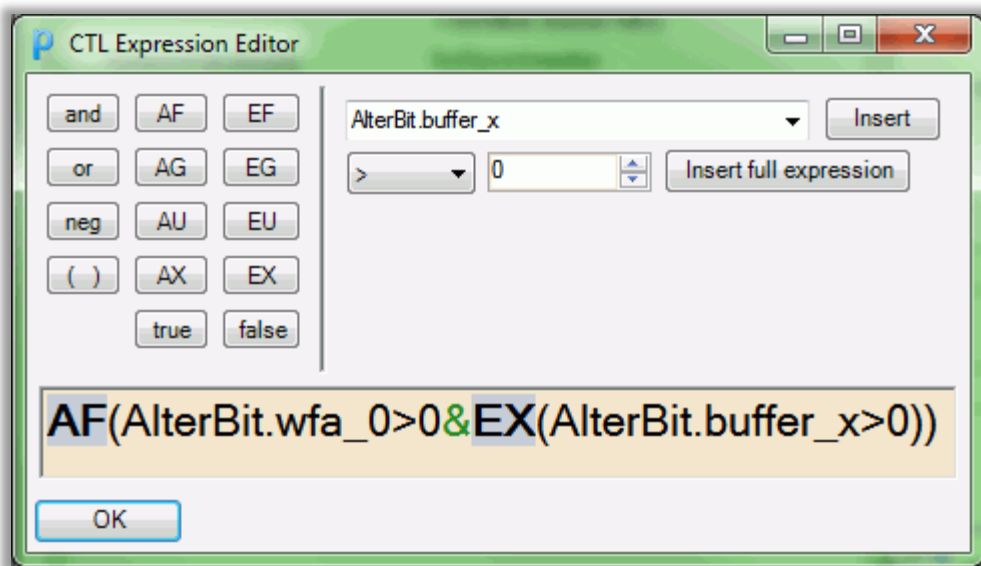
[T-invariánsok keresése:](#) [P-invariánsok keresése:](#)

[Helyek tokenkorlátjainak kiírása:](#)

PetriDotNet: Elérhetőségi gráf kirajzolása (GraphViz)

PetriDotNet: CTL modellellenőrzés

AF(AlterBit.wfa_0>0 & **EX**(AlterBit.buffer_x>0))

⇒ True

AG(**AF**(AlterBit.queue_y>0))

⇒ False

AF(**EG**(AlterBit.queue_x=0))

⇒ True

EF(AlterBit.wfa_0>0 & AlterBit.data_x=0)

⇒ True

AF(AlterBit.queue_x>0 & **AX**(AlterBit.wfa_0>0 & AlterBit.data_x>0)) ⇒ True

PetriDotNet: Invariáns analízis

The screenshot displays the PetriDotNet application with several windows open for invariant analysis.

Háló tulajdonságai (Network Properties) window:

- ShowInvariants** (top): Input field contains `{lose(x), sdata(x,0), tout(x)}`, with a **Show** button.
- ShowInvariants** (bottom): Input field contains `{ack_0, ack_1, empty(ack)}`, with a **Show** button.

P-Invariants window:

List of P-Invariants calculated by Martinez-Silva algorithm

Calculation finished in 0,00 ms. (places=18, transitions=22)

```
{ack_0, ack_1, empty(ack)}  
{data_x, empty(data), data_y}  
{rts_x, queue_x, wfa_0, rts_y, wfa_1, queue_y}  
{wait_0, buffer_x, ok_x, ok_y, buffer_y, wait_1}
```

T-Invariants window:

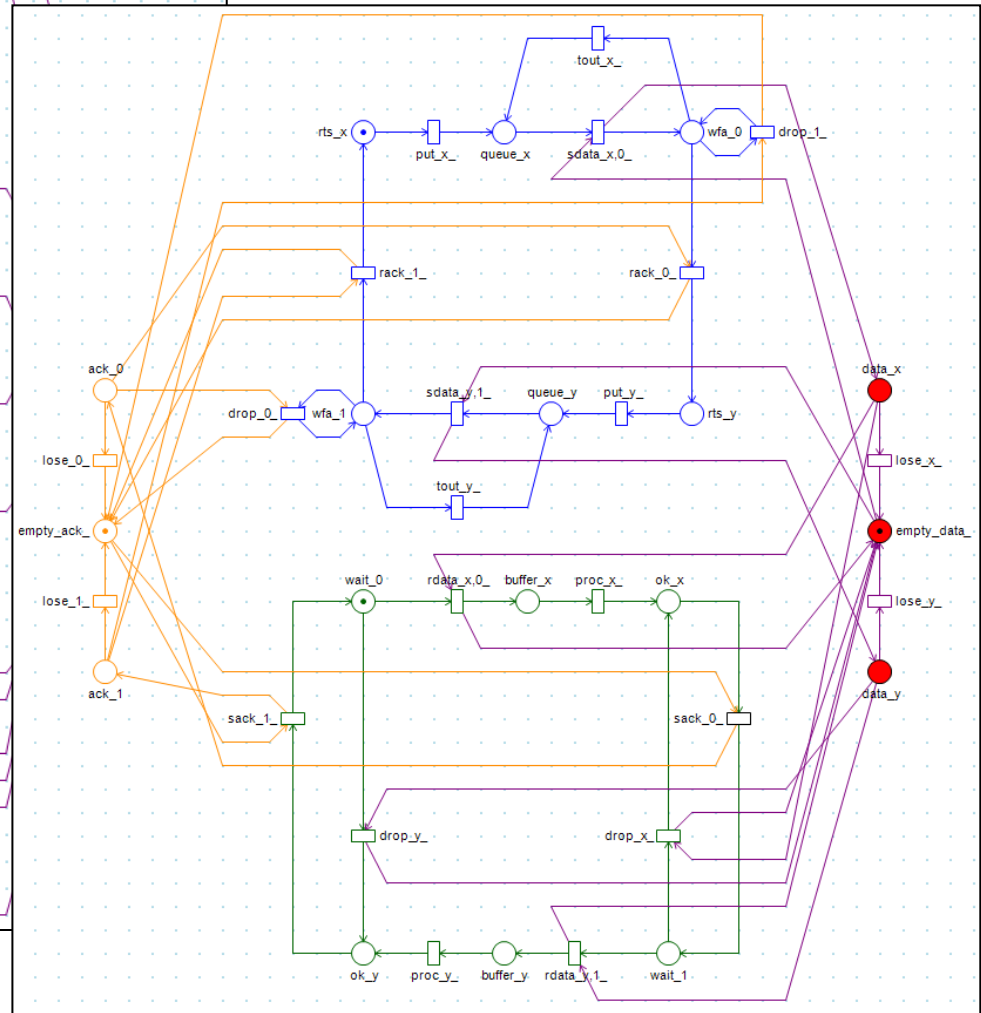
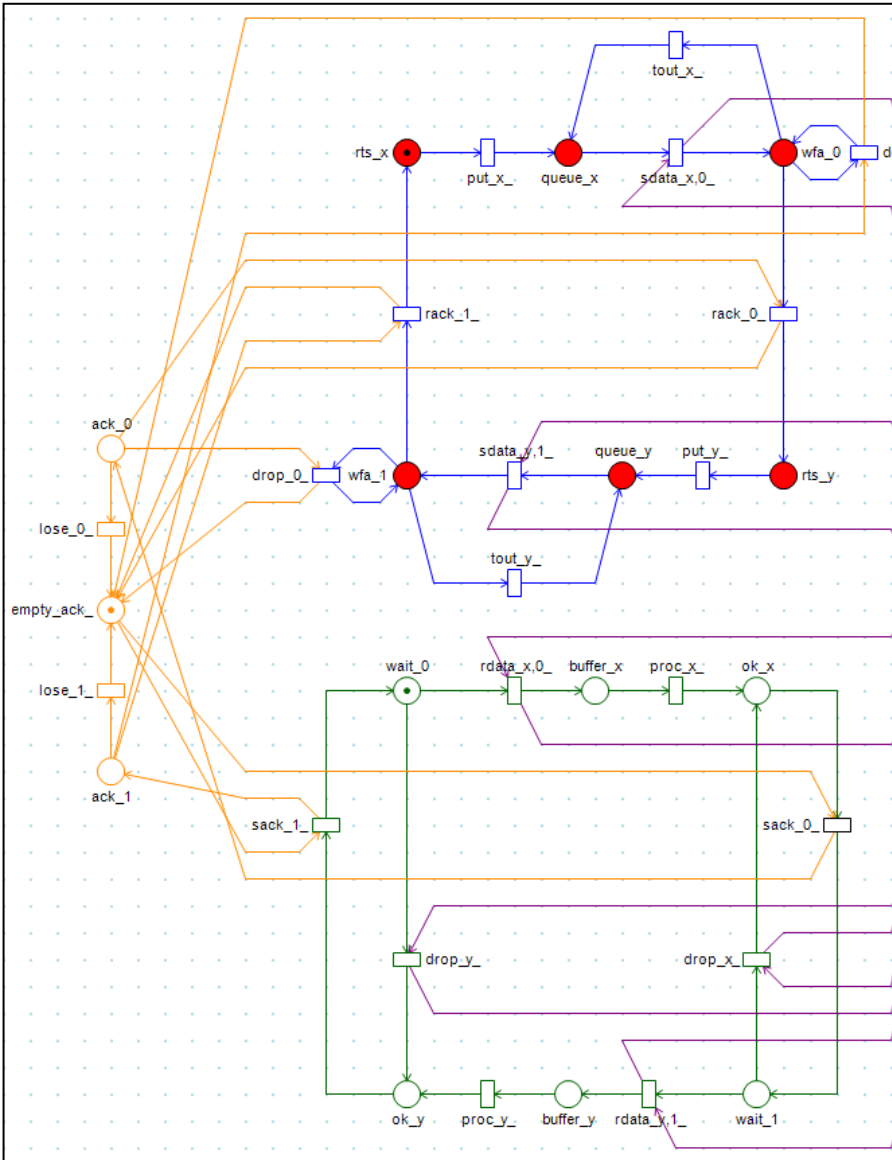
List of T-Invariants calculated by Martinez-Silva algorithm

Calculation finished in 15,60 ms. (places=18, transitions=22)

```
{lose(x), sdata(x,0), tout(x)}  
{lose(y), sdata(y,1), tout(y)}  
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}  
{lose(1), sdata(y,1), tout(y), drop(y), sack(1)}  
{drop(1), sdata(y,1), tout(y), drop(y), sack(1)}  
{lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}  
{lose(0), sdata(x,0), tout(x), sack(0), drop(x)}  
{sdata(x,0), tout(x), drop(0), sack(0), drop(x)}  
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}  
{lose(x), lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), drop(y), sack(0), drop(x), sack(1)}  
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{rack(1), put(x), sdata(x,0), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(0), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), drop(0), rdata(x,0), proc(x), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(x), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(x), lose(y), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), rdata(x,0), proc(x), drop(y), sack(0), drop(x), proc(y), rdata(y,1), sack(1)}  
{lose(x), lose(1), rack(1), put(x), sdata(x,0), tout(x), rack(0), sdata(y,1), put(y), tout(y), rdata(x,0),
```

PetriDotNet: P-invariánsok (példák)

Komponensek
állapotgépei

PetriDotNet: T-invariánsok (példák)

Ciklikus működések (itt:
hibátlan ill. adatvesztés)

